

Het gebruik van diergeneesmiddelen in de aquacultuur

Jos H.G. Goebbels

In het kader van de uitbreiding van Richtlijn 86/469/EEG¹ naar andere diersoorten en producten is door de Europese Commissie in 1990 aan de Lid-staten verzocht onderzoek te verrichten naar het voorkomen van residuen van diergeneesmiddelen in kweekvis.

Het doel van het onderzoek was na te gaan in hoeverre residuen van diergeneesmiddelen een probleem waren in kweekvis en tevens om ervaring op te doen met een dergelijk onderzoek omdat dit tot dan toe eigenlijk nauwelijks werd verricht in de Lid-staten.

Omdat het de bedoeling was dat de resultaten van de afzonderlijke Lid-staten later gezamenlijk zouden worden geëvalueerd, werd besloten dat iedere Lid-staat een bepaald aantal stoffen zou onderzoeken en dat verder de mogelijkheid voor de Lid-staat bestond om hieraan naar keuze stoffen toe te voegen.

Voor wat betreft Nederland is de aquacultuur erg klein in verhouding tot bijvoorbeeld de vleesindustrie en de zuivelindustrie. De totale productie bedraagt op dit moment \pm 1000 ton op jaarbasis, waarvan paling, forel en meerval de belangrijkste vissoorten zijn.

In Nederland nam de veterinaire inspectie dit onderzoek voor zijn rekening waarbij de monsters werden genomen door medewerkers van de VI en het onderzoek werd uitgevoerd door VVDO, IGB-Utrecht/Goes en het RIVM. Alle monsters werden voorbereid en gehomogeniseerd door de VVDO. Het onderzoek is

¹Richtlijn van de Raad van 16 september 1986 inzake het onderzoek van dieren en vlees op de aanwezigheid van residuen

Vissoort	Paling		Meerval		Forel	
	1991	1993	1991	1993	1991	1993
Aantal monsters	26	25	11	14	26	36
Tetracyclines 2)		1				
Sulfadimidine 1)						
Chlooramfenicol 1)						
Quinolonen 2)		3				
(Leuco)malachietgroen 2)	13	12			9	8
Flumequine 3)	5	8	1		3	8
Oxolinezuur 2)						7
1) onderzoek 1991						
2) onderzoek 1993						
3) onderzoek 1991 en 1993						

◆ Tabel 1: Resultaten onderzoek kweekvis 1991 en 1993.

uitgevoerd in 1991 en 1993, waarbij er respectievelijk 63 en 75 monsters zijn genomen.

Alle monsters werden genomen uit de bakken die volgens de eigenaar consumptie gereede vis bevatten.

De verdeling over de verschillende soorten vis is als volgt:

	paling	forel	meerval
1991	26	26	11
1993	25	36	14

Resultaten

De resultaten van het onderzoek zijn weergegeven in tabel 1, waarbij moet worden opgemerkt dat het vinden van residuen als positief wordt aangegeven ongeacht de hoeveelheid.

Uit tabel 1 blijkt dat er met name residuen werden aangetoond van Oxolinezuur en Flumequine. De hoeveelheden liepen uiteen van 5 - 190 ug/kg.

Tevens werden er residuen aangetroffen van Malachietgroen, een stof waarvoor uit oogpunt van volksgezondheid een nultolerantie zou moeten gelden. De hoeveelheden die in de monsters werden aangetoond liepen uiteen van 20 - 950 ug/kg.

Opvallend is dat bij meervallen slechts in één

monster residuen werden aangetoond.

Uit het bovenstaande blijkt dat er diergeneesmiddelen worden gebruikt in de visteelt, hetgeen een overtreding is van artikel 2 van de Diergeneesmiddelenwet omdat er voor de visteelt geen middelen zijn geregistreerd.

Aangezien de markt voor diergeneesmiddelen bij vis beperkt is valt niet te verwachten dat er door de farmaceutische industrie op korte termijn een aanvraag tot registratie voor enig middel zal worden ingediend. De kosten voor het opstellen van een dossier zullen voorlopig namelijk niet opwegen tegen de baten. Toch zal de vissector diergeneesmiddelen nodig hebben om bij ziekten de vissen te kunnen behandelen.

Ten einde een voor de volksgezondheid en voor de viskwekers bevredigende oplossing te vinden, is er een werkgroep ingesteld met vertegenwoordigers van LNV, VWS, de werkgroep veterinaire aquacultuur, RIVO, ID-DLO en de Vereniging van viskwekers.

Deze werkgroep is een aantal keren bijeen geweest waarbij de uitgangspunten waren:

- De consument moet optimaal worden beschermd.
- De viskweker moet een aantal middelen hebben om het bedrijf te kunnen voortzetten.

- Er moet naar gestreefd worden te werken conform de bepalingen van de Diergeneesmiddelenwet.

Het resultaat van de besprekingen kan worden vertaald in aanbevelingen op de korte en lange termijn.

Korte termijn maatregelen

1. Goede Veterinaire Praktijk (GVP)

De dierenartsen die hun praktijk bij viskwekerijen uitoefenen zullen voldoende kennis van zaken moeten hebben. Aangezien het hierbij een productie van specifieke diersoorten betreft zal de dierenarts zich ook specifieke kennis eigen moeten maken.

Een aantal dierenartsen dat in deze sector werkzaam is heeft een eigen vereniging opgericht: **'werkgroep veterinaire aquacultuur'**. Het zou aan te bevelen zijn dat iedere dierenarts die viskwekerijen in zijn praktijk heeft, hiervan lid is. In elk geval moet degene die geen lid is en twijfelt over behandelingswijzen contact opnemen met leden van deze werkgroep. Het is uiteraard noodzakelijk dat de volksgezondheidsaspecten een belangrijk facet van de GVP vormen.

2. Logboek

De viskweker moet een logboek bijhouden over het medicijngebruik waarin alle medicinale behandelingen die hijzelf danwel de dierenarts uitvoert zijn vermeld. Daarmee wordt het medicijn gebruik inzichtelijk gemaakt waardoor ook duidelijk wordt of de ingestelde behandeling resultaat heeft opgeleverd.

Het betreft zowel curatieve als preventieve behandelingen.

3. Residu onderzoek / IKB

De kweker moet ervoor zorgen dat hij een integrale kwaliteitsbewaking invoert van de teelt. Het is duidelijk dat het systeem primair erop gericht moet zijn het residu- aspect van de behandelingsmiddelen onder controle te krijgen. De kweker dient na te gaan of de residuen van de behandelingsmiddelen zijn verdwenen alvorens de vis wordt afgeleverd voor consumptie.

In het begin zal dit door middel van residu-on-

derzoek moeten plaatsvinden omdat er nog weinig bekend is van wachttermijnen. Hopelijk komt men vrij snel door middel van GVP, logboek en IKB tot betrouwbare wachttermijnen.

Lange termijn maatregelen

Het streven moet erop gericht zijn om in de toekomst slechts voor kweekvis geregistreerde diergeneesmiddelen toe te passen. Daartoe zijn er een aantal mogelijkheden;

1. De Europese registratie procedure

De farmaceutische industrie die voor deze procedure kiest heeft als groot voordeel dat hiermee een registratie voor alle Lid-staten van de EU wordt verkregen.

Aangezien de totale kweekvis-markt binnen de EU niet onaanzienlijk is, liggen hier voor de farmaceutische industrie nog mogelijkheden.

In het kader van deze procedure is op dit moment nog geen middel aangemeld voor toelating bij kweekvis. Voor Nederland zou dit slechts een gedeeltelijke oplossing voor het probleem betekenen omdat met name de palingteelt buiten Nederland in de EU zeer beperkt is.

2. Wederzijdse erkenning tussen Lid-staten

Voor Lid-staten bestaat de mogelijkheid om middels een niet al te ingewikkelde procedure elkaars registratie te erkennen. Dit is waarschijnlijk een van de beste en snelste opties om het gebrek aan geregistreerde diergeneesmiddelen voor kweekvis op te lossen.

Ook binnen de EU wordt in het kader van de minor-species discussie steeds meer aangedrongen op een vereenvoudiging van deze procedure. Daarbij zou nog gekeken kunnen worden naar niet-EU-landen, bijvoorbeeld Noorwegen.

Conclusie

Het is duidelijk dat er steeds meer aandacht komt voor het probleem van het niet beschikbaar zijn van geregistreerde diergeneesmiddelen voor kweekvis zowel binnen Nederland als

binnen de EU. Dit betekent echter niet dat er op zeer korte termijn een oplossing voor het probleem zal worden gevonden.

Aangezien de huidige situatie in strijd is met de bepalingen van de Diergeneesmiddelenwet en de overheid weliswaar begrip heeft voor de speciale situatie waarin de aquacultuur zich bevindt, zal de sector toch zo snel mogelijk verantwoord met diergeneesmiddelen moeten omgaan. Hierbij wordt een belangrijke bijdrage verwacht van de praktizerende dierenartsen.

Het gebruik van een middel als Malachietgroen past niet in deze aanpak gelet op het gevaar voor de volksgezondheid voor consument en visteler.

Het zal echter duidelijk zijn dat primair gezorgd moet worden voor een veilig produkt. De Veterinaire inspectie en de Inspectie Gezond-

heidsbescherming van het Ministerie van VWS zullen de ontwikkelingen van de 'eigen controle' dan ook nauwlettend volgen. Tevens zal er middels bemonstering worden gecontroleerd of de sector de geconstateerde residu-problematiek heeft weten te beheersen, waarbij met name Malachietgroen aandacht zal krijgen.

Indien de sector onverhoopt de aanwezigheid van residuen in consumptievis niet kan voorkomen, zullen door de beide diensten maatregelen moeten worden genomen ter bescherming van de consument.

Voor wat betreft de uitbreiding van Richtlijn 86/469/EEG met kweekvis kan nog worden opgemerkt dat dit tot nu toe nog steeds niet heeft plaatsgevonden. Tevens heeft de eerder genoemde evaluatie van de onderzoeksresultaten binnen de EEG nooit plaatsgevonden.